

TÜRKİYE’DE HARMANLANMIŞ ÖĞRENME EĞİLİMLERİ: BİR LİTERATÜR ÇALIŞMASI

Mustafa Tevfik HEBEBÇİ*

Ertuğrul USTA**

Öz

Bu araştırmanın amacı, harmanlanmış öğrenme ile ilgili YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde yer alan yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenerek ülkemizde harmanlanmış öğrenme ile ilgili araştırma eğilimlerini ortaya çıkarmak ve böylelikle ileride yapılması düşünülen yeni çalışmalara ışık tutulmasını sağlamaktır. Bu amaçla, harmanlanmış öğrenme ile ilgili anahtar kelimeler kullanılarak YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde yapılan tarama sonucunda 27 yüksek lisans, 17 doktora tezine ulaşılmıştır. Ulaşılan tezler; türlerine, yıllarına, araştırma yöntemine, örneklem büyüklüğüne, örneklem düzeyine, gerçekleştirildiği üniversiteye, yazım diline, veri toplama araçlarına, istatistik yöntemlerine/tekniklerine ve bağımlı/bağımsız değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırma sonuçları ülkemizde harmanlanmış öğrenme ile ilgili 2005-2014 yıllarında toplam 44 tezin yürütüldüğünü ve bunların büyük kısmının Türkçe (n=35) yazıldığını ortaya çıkarmıştır. Çalışmalarda bağımsız değişken olarak harmanlanmış öğrenme ortamının (n=16), bağımlı değişken olarak da akademik başarının (n=16) daha fazla incelendiği görülmektedir. Ayrıca tezlerin genellikle lisans (n=27) örneklem düzeyini kullandığı ve örneklem grubu olarak 5 ile 100 (n=39) kişi arasında yoğunluk gösterdiği görülmektedir. Tezlerde ölçme aracı olarak ise örneklem düzeyi ile ilişkili

* Doktora Öğrencisi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Fakültesi, mustafahebeci@gmail.com

** Doç. Dr. Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Fakültesi, ertugrulusta@gmail.com

olduğu düşünülen görüşme formu (n=28) ve akademik başarı testlerinin (n=23) tercih edildiği ortaya çıkan başka bir bulgudur.

Anahtar Kelimeler: *Harmanlanmış öğrenme, karma öğrenme, teknoloji.*

BLENDED LEARNING TRENDS IN TURKEY: A LUTERATURE REVIEW STUDY

Abstract

The purpose of this research is to reveal the trends on research for blended-learning in our country by examining the master and doctoral theses in National Thesis Center in Council of Higher Education (CoHE) and thus to shed light on new studies to be conducted in the future. For this purpose, using keywords related to blended-learning, 27 master's thesis and 17 dissertations have been reached as a result of scanning (screening) through the National Thesis Center in CoHE. These theses were evaluated according to their types, years, research methodologies, sample sizes, sample levels, universities they were carried out in, orthographies, data collection tools, statistical methods/techniques and dependent/independent variables. The results of the research revealed that a total of 44 theses were conducted about blended-learning in the years 2005 to 2014 in our country and that majority of them were written in Turkish (n=35). In the studies, it is seen that blended learning environment was studied more as dependent variable (n=16), while academic achievement was studied more as independent variable (n=16). Moreover, it is observed that the theses generally covered bachelor's degree sample levels (n=27) and intensified between 5 and 100 (n=39) persons as a sample group. Another finding is that as a measurement tools, interview technique (n=28) academic achievement tests (n=23), which are considered to be related to level of sampling, were preferred.

Keywords: *Blended learning, mixed learning, technology.*

1. GİRİŞ

Bilgi ve teknoloji dünyası her geçen gün gelişmekte ve bu gelişim başta eğitim olmak üzere tüm hayatı etkilemektedir. Günümüzde öğretim-öğrenme sürecinde geleneksel yöntemlerden biri olan yüz-yüze öğrenmenin yanı sıra bilgisayar/web destekli öğrenme yöntemlerinin de uygulandığı görülmektedir

(Usta, 2007; Ünsal, 2007). Bu yöntemler detaylı bir şekilde incelendiğinde birbirilerine göre avantajlara ve dezavantajlara sahip oldukları görülmektedir. Web destekli öğrenme incelendiğinde; daha fazla kişiye aynı anda ulaşılabilme, birbirlerinden fiziksel olarak uzakta bulunan kişilere ulaşılabilme, eğitim giderlerinin azaltılması, yer ve zamandan bağımsız olabilme ve bireylere öğrenme sorumluluğu kazandırma becerisi gibi önemli avantajlara sahiptir (Uşun, 2004). Ancak bu yöntem geleneksel öğrenme yöntemi ile karşılaştırıldığında yüz-yüze etkileşimin olmaması, bireysel çalışma becerisi olmayan kişilerde etkili olmaması, bilgisayar ve internet gibi teknolojik cihazlara ihtiyaç duyulması gibi birtakım dezavantajlara da sahip olduğu görülmektedir (Korkmaz ve Karakuş, 2009; Uşun, 2004). Etkili bir eğitim süreci için tek bir eğitim yöntemini kullanmak yerine ilgili öğrenme ortamının özelliklerine uygun çözümleri içeren çeşitli yöntemleri kullanmak daha etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır (Saritepeci ve Çakır, 2014).

Her ne kadar web destekli eğitim ile bireyler zaman ve mekân sınırlılığı olmaksızın eğitim alabilseler de yüz-yüze eğitimin bazı olanaklarından yararlanamadıkları görülmektedir. Bu ihtiyaçlar sınıf içi öğrenme ile e-öğrenmenin en önemli özellikleri birleştirilerek harmanlanmış öğrenme olarak adlandırılan bir yaklaşımın ortaya çıkmasını sağlamıştır (Yaman ve Graf, 2010). Horton’a (2000) göre harmanlanmış öğrenme; web destekli öğrenme ile sınıftaki öğrenmenin sahip olduğu güçlü ve avantajlı birkaç yönünün birleştirilmesidir. Harmanlanmış öğrenme, geleneksel öğrenmeye karşılaştırıldığında birçok avantaja sahip olduğu da görülmektedir. Hofmann (2006) geleneksel sınıf yaklaşımlarına göre harmanlanmış öğrenme yaklaşımının daha esnek ve düşük maliyete sahip olduğunu, küçük gruplara sunum yapma hatta birebir öğretim yapabilmenin bile mümkün olduğunu belirtmiştir. Ayrıca ekstra bir maliyet gerektirmeden defalarca kullanılabilme ve gerekli durumlarda dersin telafi edilebileceğini ifade etmiştir.

1.1. Harmanlanmış Öğrenme

Uluslararası alan yazında “blended learning” ya da “hybrid learning” gibi kavramlarla ifade edilen, ülkemizde ise “karma öğrenme” ya da “harmanlanmış öğrenme” olarak bilinen harmanlanmış öğrenme kavramını Lindquist (2006), sınıf içi ve çevrim içi öğrenmenin en güçlü yanlarının birleştirilerek başarı için gerekli olan bilgi ve iletişim becerilerini geliştirmede kullanılabilir bir yaklaşım olarak tanımlamıştır. Rossett’e (2002) göre harmanlanmış öğrenme, öğretim kalitesini arttırmak amacıyla birden fazla eğitim yönteminin birlikte kullanılmasıdır. Başka bir tanıma göre ise harmanlanmış öğrenme, kullanılan teknolojilerin yanı sıra farklı eğitim yöntemlerinin geleneksel öğrenme ortamında birlikte kullanılmasıdır (Singh, 2003). Ayrıca harmanlanmış öğrenme, geleneksel ve uzaktan eğitimin çeşitli modellerini birleştiren ve teknolojinin bütün çeşitlerinden yararlanan bir eğitim yaklaşımı olarak da ele alınabilir (Usta, 2007). Tanımlar incelendiğinde harmanlanmış öğrenme, “Farklı iki öğretim yönteminin/yaklaşımının güçlü yanlarının belirlenerek öğretim kalitesinin artırılması amacıyla birlikte kullanılmasıdır.” şeklinde de tanımlanabilir.

Şekil 1. Harmanlanmış Öğrenme

Sağladığı avantajlar harmanlanmış öğrenmenin önemini son yıllarda giderek artırmıştır (Yapıcı ve Akbayın, 2012). Bu durum, Google tarafından sunulan bir hizmet olan ve internet kullanıcılarının yaptığı aramaların popülerliğini gösteren

Trends uygulamasında da görülmektedir. Google Trends uygulaması kullanılarak “blended learning” anahtar kelimesiyle yapılan bir sorgulamada 2000’li yıllardan itibaren zaman zaman ufak tefek azalmalar olsa da harmanlanmış öğrenmeye olan ilgilinin genellikle artış içinde olduğu görülmektedir. Ülke bazında incelendiğinde harmanlanmış öğrenme ile ilgili yapılan aramaların daha çok Avusturya, Almanya ve Malezya merkezli olduğu dikkat çeken bir diğer unsurdur.

Harmanlanmış öğrenme, geleneksel eğitim ile teknolojiyi birleştirerek eğitimde kaliteyi arttırmayı amaçlamaktadır (Harriman, 2004). Öğrenme hedefi, öğrenci farklılıkları, öğrenci seviyesi, teknolojik olanaklar gibi uygulamadan uygulamaya değişebilen birçok parametre sebebiyle harmanlanmış öğrenme de hangi unsurdan ne oranda kullanılacağı konusunda net bir standart yakalamak mümkün değildir. Osguthorpe ve Graham (2003) ile Graham (2006) harmanlanmış öğrenmeye niçin ihtiyaç duyulduğunu aşağıda belirtilen altı madde ile açıklamaktadır (Usta, 2007; Bağcı, 2012): (1) Pedagojik zenginliğin artırılması amacıyla, (2) Bilgiye erişim kolaylığının/esnekliğin sağlanması amacıyla, (3) Sosyal etkileşim ortamı sağlanması amacıyla, (4) Kişisel faaliyetin artırılması amacıyla, (5) Güncelleme kolaylığının sağlanması amacıyla, (6) Mali açıdan uygunluk.

Her dersin kendine özgü özelliklerinin birbirinden farklı olması sebebiyle harmanlanmış öğrenmenin nasıl uygulanacağı ile ilgili kesin yargılar söyleyebilmek mümkün değildir (Aksoğan, 2011). Ancak Wilson ve Smilanich (2004) harmanlanmış öğrenme sürecinin 6 adımdan oluştuğunu belirtmektedir. Bunlar: (1) İhtiyacı belirlemek, (2) Amaçları belirlemek, (3) Harmanlama programını belirlemek, (4) Öğrenme şekillerini belirlemek (5) Programı uygulamak, (6) Sonuçları değerlendirmek.

1.2. Harmanlanmış Öğrenmenin Avantajları

Harmanlanmış öğrenme yapısında barındırdığı bazı özellikler sayesinde öğretim ortamına sağladığı bir takım faydalar bulunmaktadır (Bağcı, 2012). Harmanlanmış öğrenme yaklaşımının sağladığı avantajlar şu şekildedir: (Esfandiari, 2005; Kerfeld, 2005; Posner, 2005; Singh ve Reed, 2001)

(1) Öğrenme etkililiğini artırır, (2) Zenginliği sürekli kılar, (3) Zaman ve maliyet açısından uygundur, (4) Sonuçlar en uygun düzeyde gerçekleşir, (5) Harmanlanmış çalışmalar hemen ortaya çıkar, (6) Bireysel ve aktif öğrenme ortamı sunar, (7) Teknolojiyi kullanabilme yeteneği kazandırır, (8) Öğreticilerin öğrencilerle daha iyi iletişim kurabilmelerini sağlar, (9) Öğreticilere alanında uzmanlaşabilmeleri için daha fazla zaman sunar, (10) Derslerin planlanmasında esneklik sağlar. Sunulan bu mevcut faydaların ortaya çıkabilmesi için tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanmış ortamlar olması ön şarttır. Aksi halde daha farklı sonuçlar ortaya çıkabilir.

Bu maddelere ek olarak harmanlanmış öğrenmenin uygulanması; öğrenme zenginliği, bilgiye erişim, sosyal etkileşim ve öğrenmeyi yönetme vb. önemli sonuçlara ulaştırmaktadır (Osguthorpe ve Graham, 2003). Ayrıca öğrenenlere çalışabilecekleri en uygun zamanı ve mekânı seçme esnekliğini ve rahatlığını tanınması da öğrenenlere öğretimsel hedeflerine yönelik daha fazla zaman yaratma olanağı sunmaktadır (Bağcı, 2012).

1.3. Araştırmanın Amacı

Yüksek Öğrenim Kurumu'nun (YÖK) Ulusal Tez Merkezi incelendiğinde ülkemizde harmanlanmış öğrenme ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin 2005 yılından sonra ortaya çıktığı görülmektedir. Bu alanda yapılan çalışmaların incelenmesi, mevcut durumun ortaya çıkarılması harmanlanmış

öğrenme ile ilgili gerçekleştirilecek yeni çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu amaçla YÖK Ulusal Tez Merkezinde kayıtlı ülkemizde yapılmış olan doktora ve yüksek lisans tezleri incelenerek aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Tez türlerine göre dağılım nasıldır?
- Yıllara göre dağılım nasıldır?
- Yıllara göre araştırma yöntemi dağılımı nasıldır?
- Örneklem büyüklüğü dağılımı nasıldır?
- Hangi örneklem seviyesi tercih edilmektedir?
- Üniversitelere göre dağılım nasıldır?
- Yazım dillerine göre dağılım nasıldır?
- Hangi veri toplama araç(lar)ı daha çok kullanılmaktadır?
- Hangi istatistik yöntem(ler)i daha çok kullanılmaktadır?
- Hangi bağımlı/bağımsız değişken daha çok kullanılmaktadır?

2. YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Ulusal Tez Merkezi’nden ulaşılan tezler içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere erişmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırma kapsamında, Ulusal Tez Merkezi’ndeki tezler “harmanlanmış öğrenme, harmanlanmış öğretim, hibrit öğrenme, hibrit öğretim, blended learning ve hybrid learning” anahtar kelimeleri ile sınırlandırılarak ilgili çalışmalar incelenmiştir. Araştırma sonucunda toplam 44 çalışmaya erişilmiştir. Erişilen çalışmalarda belirlenen araştırma amacı sorularına cevap aranmıştır. Çalışmaların bir kısmının tam metinlerine erişim sağlanamamış, bu durumda özetlerinden faydalanılmıştır. Çalışmanın veri analiz süreci 3 aşamada gerçekleştirilmiştir:

- Ulusal Tez Merkezinden taramanın yapılması
- Elde edilen tezlerin kodlanması
- Bulguların ortaya çıkarılarak değerlendirilmesi

Ulusal Tez Merkezinden taramanın yapılması sürecinde, belirlenen anahtar kelimeler ile tez taraması yapılmıştır. Tam metin erişim izni olan tezler incelenmiş, erişim izni olmayan tezlerin ise özet bilgileri incelenerek gerekli bilgiler Microsoft Excel programı kullanılarak kodlanmıştır. Kodlanan bilgiler araştırma amaçları doğrultusunda değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

YÖK Ulusal Tez Merkezinde belirli anahtar kelimelere göre yapılan tarama sonucu harmanlanmış öğrenme ile ilgili yapılan toplam 44 teze ulaşılmıştır. Erişilen tezlerin tamamının “blended learning” anahtar kelimesini içerdiği görülmektedir.

Tablo 1. Tarama Sonuçları

Aranan Kelime	Listelenen Tez
Harmanlanmış öğrenme	29
Harmanlanmış öğretim	3
Hibrit öğrenme	1
Hibrit öğretim	1
Blended learning	44
Hybrid learning	3
Bileşik Toplam	44

3.1. Tez Türlerine Göre Dağılım

YÖK Ulusal Tez Merkezi'nden yapılan tarama sonucu ulaşan tezlerin türlerine göre dağılımı Tablo 2'de belirtilmiştir. Tablo incelendiğinde harmanlanmış öğrenme alanında yapılan çalışmaların sayısının yüksek lisans düzeyinde daha

fazla olduğu (%61.36) görülmektedir. Bu alanda yapılan doktora çalışmaları ise yaklaşık %38 civarındadır.

Tablo 2. Tez Türlerine Göre Dağılım

Tez Türü	Tez Sayısı	
	n	%
Yüksek Lisans	27	61.36
Doktora	17	38.64
Toplam	44	100

3.2. Tez Türlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Harmanlanmış öğrenme ile ilgili yapılan çalışmalar 2005-2014 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu konu üzerine yapılan tezlerin sayısının 2009 yılında yükseldiği, 2010 yılında ise ciddi bir düşüş yaşadığı, 2011 yılıyla birlikte ise tekrar bir yükselme olduğu görülmektedir. Tablo 3 incelendiğinde, harmanlanmış öğrenme ile ilgili yapılan yüksek lisans tez çalışmalarının sayısının 2007 ve 2013 yılları dışında doktora tezlerinden fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Tez Türlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Tez Sayıları		n	%
	Yüksek Lisans	Doktora		
2005	1	-	1	02.30
2007	1	2	3	06.81
2008	1	-	1	02.30
2009	4	3	7	15.90
2010	1	1	2	04.54
2011	7	2	9	20.45
2012	5	2	7	15.90
2013	3	4	7	15.90
2014	4	3	7	15.90
Toplam	27	17	44	100

Tez sayılarının son yıllarda daha yoğun olduğunu gösteren bu bulgu Google

Trends kayıtları ile de örtüşmektedir. Daha önce de bahsedildiği üzere Trends kayıtları incelendiğinde son yıllarda kullanıcıların harmanlanmış öğrenmeye olan ilgilerinde artış görülmektedir.

3.3. Tezlerde Tercih Edilen Araştırma Yöntemleri

2005-2014 yılları arasında gerçekleştirilen çalışmalar araştırma yöntemleri açısından ele alındığında, yapılan tezlerin yaklaşık %61'inin karma araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Doktora tezlerinde nitel araştırma yöntemlerinin tercih edilmediği ortaya çıkan başka bir bulgudur (Tablo 4).

Tablo 4. Tezlerde Tercih Edilen Araştırma Yöntemleri

Araştırma Yöntemi	Tez Türü		n	%
	Yüksek Lisans	Doktora		
Nitel	8	4	12	27.28
Nitel	5	-	5	11.36
Karma	14	13	27	61.36
Toplam	27	17	44	100

3.4. Tezlerin Örneklem Büyüklükleri

Harmanlanmış öğrenme ile ilgili yapılan tezlerin örneklem büyüklüğü 58.9'dur. Araştırmalar incelendiğinde en az örneklem büyüklüğünün 5 kişiden, en fazla örneklem büyüklüğünün ise 213 kişiden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 5. Tezlerin Örneklem Büyüklükleri

Örneklem Büyüklüğü	n	%
< 50	17	38.63
51-100	22	50.00
100 >	5	11.37
Toplam	44	100

Tablo 5 incelendiğinde örneklem büyüklüğünün fazla tutulduğu çalışmaların sayısının daha az (n=5; %11.37) olduğu görülmektedir. Bu durumun aksine araştırmacıların genellikle örneklem büyüklüğünü 5-100 kişi (n=39; %88.63) arasında tercih ettiği görülmektedir. Bunun sebepleri ise büyük gruplarla çalışma yapmanın güç olması, araştırmacıların büyük kitlelere erişmekte güçlük çekmesi olarak düşünülebilir.

3.5. Tezlerin Örneklem Seviyeleri

İncelenen çalışmaların örneklem seviyesine göre dağılımı Tablo 6’da sunulmaktadır. Bir çalışmada birden fazla örneklemle çalışılmışsa bu örneklem tüm seviyelere dâhil edilmiştir. Yetişkin olarak ifade edilen örneklem seviyesini üniversitede görev alan akademisyenler, çeşitli bilgi işlem personelleri gibi örneklem grupları oluşturmaktadır.

Tablo 6. Tezlerin Örneklem Seviyeleri

Örneklem Seviyesi	n	%
İlköğretim	6	13.63
Ortaöğretim	4	09.10
Ön Lisans	3	06.81
Lisans	27	61.36
Yetişkin	4	09.10
Toplam	44	100

Tablo 6 incelendiğinde yapılan çalışmaların çoğunlukla lisans düzeyinde gerçekleştirildiği görülmektedir (n=27; %61.36). Yapılan çalışmaların yarısından fazlasının lisans öğrencileri örneklem seviyesinde gerçekleştirilmesi bu kitleye üniversite ortamında erişimin kolay olması şeklinde yorumlanabilir. Literatür incelendiğinde örneklem seviyesi olarak daha çok lisans düzeyinin tercih edildiğini ortaya çıkaran çalışmalar bulunmaktadır (Bozkaya, Aydın ve Kumtepe, 2012; Göktaş vd., 2012).

3.6. Tezlerin Gerçekleştirildiği Üniversiteler

Harmanlanmış öğrenme ile ilgili tezlerin belirli zaman dilimlerinde 19 farklı üniversitede gerçekleştirildiği görülmektedir. Gazi Üniversitesi dışındaki üniversitelerde yapılan çalışmaların sayısının birbirine yakın olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 7. Tezlerin Gerçekleştirildiği Üniversiteler

Üniversite	n	%
Gazi Üniversitesi	12	27.27
Fırat Üniversitesi	5	11.36
Hacettepe Üniversitesi	4	09.09
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	3	06.81
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	04.55
Anadolu Üniversitesi	2	04.55
Bilkent Üniversitesi	2	04.55
Celal Bayar Üniversitesi	2	04.55
Diğer	12	27.27
Toplam	44	100

Tablo 7 incelendiğinde Gazi Üniversitesi'nde harmanlanmış öğrenme ile ilgili yapılan çalışmaların diğer üniversitelere oranla daha fazla üretildiği görülmektedir (n=12; %27.27). Diğer kategorisinde yer alan üniversitelerin hepsinde birer adet çalışma yapılmıştır. Bu kategoride yer alan üniversiteler; Siirt Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Bozok Üniversitesi, Ahi Evran Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zirve Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'dir.

3.7. Tezlerde Kullanılan Yazım Dilleri

Araştırma bulguları harmanlanmış öğrenme ile ilgili yapılmış olan tezlerin genellikle Türkçe olarak hazırlandığını göstermektedir. İngilizce olarak

hazırlanan tezlerin ise genellikle Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 8. Tezlerde Kullanılan Yazım Dilleri

Yazım Dili	n	%
Türkçe	35	79.54
İngilizce	9	20.46
Toplam	44	100

3.8. Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Tezlerde 19 farklı veri toplama aracından toplamda 120 kez faydalanılmıştır (Tablo 8). Yapılan çalışmalarda genellikle görüşme formu (n=28; %23.33) ve akademik başarı testleri (n=23; %19.16) tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 8. Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Veri Toplama Aracı	n	%
Görüşme formu	28	23.33
Akademik başarı testi	23	19.16
Tutum ölçeği	16	13.33
Anket	11	09.16
Motivasyon ölçeği	9	07.50
Beceri ölçeği	5	04.16
Gözlem formu	5	04.16
Öz yeterlik algısı ölçeği	4	03.33
Doyum ölçeği	2	01.66
Video kayıtlar	2	01.66
Doküman incelemesi	2	01.66
Yansıtıcı günlük formu	2	01.66
Rubrik	2	01.66
Kalıcılık testi	2	01.66
Görüş ölçeği	2	01.66
Algı ölçeği	2	01.66
Denetim odağı ölçeği	1	00.83
Memnuniyet ölçeği	1	00.83
Araştırmacı günlüğü	1	00.83
Toplam	120	100

Literatür incelendiğinde araştırmaların veri toplama aracı olarak anketleri tercih ettiğini gösteren bazı çalışmaların yer aldığı görülmektedir (Bozkaya, Aydın ve Kumtepe, 2012; Göktaş vd., 2012; Palvia, Pinjani ve Sibley, 2007). Literatürdeki çalışmaların aksine bu araştırma bulgularında görüşme yönteminin daha çok tercih edildiği görülmektedir.

3.9. Çalışmalarda Kullanılan İstatistiklerin Dağılımı

Herhangi bir istatistik kullanılmayan ya da tam metnine ulaşılmadığı için kullanılan istatistik yönteminin belirlenemediği 5 araştırma kapsam dışı bırakıldığında incelenen çalışmalarda kullanılan 17 farklı istatistik yöntemlerinin dağılımı Tablo 9’da belirtilmektedir.

Tablo 9. Tezlerde Kullanılan İstatistiklerin Dağılımı

Kullanılan İstatistikler	n	%
Frekans	26	19.40
Yüzde	24	17.91
Standart sapma	18	13.43
T-testi	16	11.94
Ortalama	14	10.44
ANOVA	10	07.46
ANCOVA	7	05.23
Faktör analizi	5	03.73
Kolmogorov Smirnov testi	3	02.23
Açımlayıcı faktör analizi	2	01.51
MANCOVA	2	01.51
Nitel analiz	2	01.51
Kaiser-Meyer-Olkin testi	1	00.74
Korelasyon analizi	1	00.74
Kay-Kare testi	1	00.74
Wilcoxon işaretli sıralar testi	1	00.74
Doubly-MANOVA	1	00.74
Toplam	134	100

Tablo 9’da da görüldüğü üzere yapılan çalışmalarda çoğunlukla betimsel istatistiklerden (frekans, yüzde, standart sapma ve ortalama) faydalandığı görülmektedir. Bu yöntemlerin yanı sıra t-testi, ANOVA ve ANCOVA gibi yöntemlerin diğer yöntemlere oranla daha sık kullanıldığı söylenebilir. Çalışmalar incelendiğinde araştırma yöntemi olarak daha çok karma yöntem (n=27; %61.36) tercih edilmesine rağmen, çalışmaların nitel boyutlarında kullanılan istatistik yöntemleri ile ilgili yeterli düzeyde bilgi verilmemiş olduğu görülmektedir.

3.10. Tezlerde Kullanılan Bağımlı-Bağımsız Değişkenlerin Dağılımı

Tezlerde kullanılan bağımlı ve bağımsız değişkenler Tablo 10 ve Tablo 11’de sunulmuştur. Toplamda 38 bağımsız değişken, 60 bağımlı değişken mevcuttur.

Tablo 10. Tezlerde Kullanılan Bağımsız Değişkenlerin Dağılımı

Bağımsız Değişken	n	%
Harmanlanmış öğrenme ortamı	16	42.10
Harmanlanmış öğrenme	10	26.31
Karma öğrenme yöntemi	5	13.15
Harmanlanmış öğretim	2	05.29
Sanal sınıf uygulamaları	1	02.63
Sosyal medya destekli öğrenme	1	02.63
Çevrimiçi öğrenme ortamları	1	02.63
Hibrit öğrenme modeli	1	02.63
Sorgulayıcı öğrenme ortamı	1	02.63
Toplam	38	100

Tablo 10 incelendiğinde araştırmacıların bağımsız değişken olarak çoğunlukla “harmanlanmış öğrenme ortamı” (n=16; %42.10) ve “harmanlanmış öğrenme” (n=10; %26.31) kavramlarını tercih ettikleri görülmektedir. Bu değişkenlerle ilişkili olan bağımlı değişkenler ise Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 10 ve Tablo 11'e göre yapılan çalışmaların genellikle harmanlanmış öğrenme ortamının akademik başarıya olan etkisine yoğunlaştığı görülmektedir. Çalışmalar çoğunlukla harmanlanmış öğrenme ortamı (n=16; %42.10) ve harmanlanmış öğrenme (n=10; %26.31) merkezinde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaların akademik başarı (n=16; %26.66), tutum (n=12; %20) ve motivasyon düzeyi (n=8; %13.33) bağımlı değişkenlerine göre hazırlandığı görülmektedir. Ayrıca Tablo 11 incelendiğinde bağımlı değişken olarak akademik başarının çıkması beklenen bir bulgudur.

Tablo 11. Tezlerde Kullanılan Bağımlı Değişkenlerin Dağılımı

Bağımlı Değişken	n	%
Akademik başarı	16	26,66
Tutum	12	20,00
Motivasyon düzeyi	8	13,33
Algı	5	08,33
Öğrenme becerisi	3	05,00
Teknolojik pedagojik alan bilgileri	2	03,33
Derse katılım	2	03,33
Öz yeterlik	2	03,33
Öz düzenleme	2	03,33
Öğrenmede kalıcılık	1	01,67
Doyum	1	01,67
Ders çalışma alışkanlığı	1	01,67
Öğrenme düzeyleri	1	01,67
Öğretim becerisi	1	01,67
Bilimsel süreç becerileri	1	01,67
Memnuniyet	1	01,67
Bilişsel esneklik düzeyleri	1	01,67
Toplam	60	100

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonuçları harmanlanmış öğrenmenin dünyada olduğu gibi Türkiye'de özellikle son 10 yılda hızlı bir artış gösterdiğini ortaya koymuştur. Hazırlanan tezlerin sonuçları ve teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesi göz önüne alındığında harmanlanmış öğrenme ortamları hakkında daha fazla çalışmanın

yapılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir. Harmanlanmış öğrenme ile ilgili en çok tez üreten kurum olarak ilk sırada Gazi Üniversitesi yer almaktadır. Bu alan ile ilgili toplam 42 tezin 12’si Gazi Üniversitesi tarafından hazırlanmıştır.

Harmanlanmış öğrenmenin kullanılabilceği birçok alan olmasına rağmen yapılan çalışmalar eğitim ortamında yoğunlaşmıştır. Bu da tezlerde belirli bir örneklem grubu dışına çıkılamamasına neden olmuştur. Bu açıdan; kurumsal düzeyde yapılacak harmanlanmış öğrenme çalışmalarına da önem verilmesi gerektiği söylenebilir.

Çalışmalar incelendiğinde harmanlanmış öğrenme ile ilgili çalışmaların yaklaşık olarak %61’inin lisans düzeyindeki örneklem gruplarında gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu sonuç literatürde yer alan bazı eğitim teknolojisi üzerine hazırlanmış olan çalışmalarla benzer özellikler taşımaktadır (Bozkaya, Aydın ve Kumtepe, 2012; Göктаş vd., 2012). Ayrıca çalışmaların örneklem sayısı olarak 5-100 kişi arasında yoğunluk göstermesi araştırmacıların çok geniş kitleler ile çalışmadığını ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmacıların %61’i tezlerinde araştırma yöntemi olarak karma yöntemi tercih etmiştir. Yapılan araştırmaların çoğunlukla harmanlanmış öğrenme ortamında akademik başarıyı ölçtüğü ve dolayısıyla veri toplama aracı olarak da görüşme ve akademik başarı testlerinin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Veri toplama araçlarının yanı sıra tutum ölçeği, görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme formu, anket ve motivasyon ölçeklerinden de faydalandığı görülmüştür. Veri toplama araçlarından elde edilen verilerin analizinde frekans, yüzde, standart sapma ve ortalama gibi betimsel istatistik yöntemlerinin de sıklıkla kullanıldığı araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Bunların yanı sıra t-testi ve ANOVA araştırmacıların tercih ettikleri istatistik yöntemlerinden olmuştur. Dikkat çeken bir diğer unsur ise çalışmaların karma desenli olmasına

rağmen nitel boyutlarıyla ilgili veri analizlerinin nicel veri analizlerine göre çok yüzeysel olarak ele alınmasıdır.

Tezlerin 35 tanesi Türkçe, 9 tanesi ise İngilizce olarak hazırlanmıştır. Bu tezlerin yazım dilinin birkaç üniversite dışında genellikle Türkçe olarak tercih edildiği görülmektedir. İngilizce olarak yazılan tezlerin ise büyük çoğunluğunun Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından hazırlandığı görülmektedir. Bu durumun nedeninin mevcut üniversitenin eğitim dilinin İngilizce olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde harmanlanmış öğrenmenin; akademik başarı, motivasyon ve derse karşı tutum gibi birtakım değişkenler üzerinde olumlu yönde bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Özellikle bilgisayar ve teknolojinin gün geçtikçe önem kazandığı günümüzde harmanlanmış öğrenme ortamları ile ilgili farklı ve özgün çalışmaların yapılması ve bu ortamların farklı değişkenler üzerindeki etkilerinin belirlenmesi öğrenmenin daha kolay ve etkili olmasını sağlayabilir.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan öneriler aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir:

- Özellikle son yıllarda artarak devam eden harmanlanmış öğrenme ile ilgili çalışmalar teknolojik gelişmelere ayak uydurarak daha farklı boyutlarda da değerlendirilebilir. Böylelikle daha etkili öğretim ortamları oluşturularak öğrencilerin bilgiyi daha kolay bir şekilde öğrenmelerine olanak sağlanabilir.
- Araştırma bulguları yapılan tezlerde kullanılan istatistik yöntemlerinin çok farklılık göstermediğini, genellikle benzer yöntemlerin tercih edildiğini göstermektedir. Bu sebeple farklı istatistik yöntemlerini kapsayan çalışmalar gerçekleştirilebilir.

- Özellikle farklı öğretim yöntem ve teknikleri ile zenginleştirilmiş teknoloji entegrasyonuna yönelik çalışmalar ile harmanlanmış öğrenme kapsamının geliştirilmesine katkı sağlanabilir.
- Çok geniş bir kitleye hitap eden harmanlanmış öğrenmenin örneklem düzeyi olarak sadece lisans seviyesi değil; diğer seviyelerde de uygulanması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aksoğan, M. (2011). *Harmanlanmış Öğrenmenin Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Öğrenmedeki Kalıcılığa Etkisi*. Yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Bağcı, H. (2012). *Harmanlanmış Öğrenme Ortamında Denetim Odağına Göre Uyarlanmış 5e Öğrenme Modelinin Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Memnuniyetine Etkisi*. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bozkaya, M., Aydın, I.E., ve Kumtepe, E.G. (2012). “Research Trends and Issues in Educational Technology: A Content Analysis of TOJET (2008-2011).” *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 11(2): 264-277.
- Esfandiari, M. (2005) *Blended Instruction Case Studies*; Statistics 10A. 26 Mart 2015 tarihinde <http://www2.oid.ucla.edu/units/tlc/tecprojects/bics-stats> adresinden erişildi.
- Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, Ö., Yıldırım, G. ve Reisoğlu, İ. (2012). “Türkiye’de eğitim teknolojileri araştırmalarındaki eğilimler: 2000-2009 dönemi makalelerinin içerik analizi.” *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1): 177-199.
- Graham, C.R. (2006). *Blended Learning Systems: Definition, Current Trends and Future Directions* In *The Handbook of Blended Learning: Global*

- Perspectives, Local Designs. (Eds.: C.J. Bonk, C.R. Graham). San Francisco: Pfeiffer Publishing.
- Harriman, G. (2004). What is Blended Learning? E-Learning Resources. 26 Mart 2015 tarihinde http://www.grayharriman.com/blended_learning.htm adresinden erişildi.
- Hofmann, J. (2006). *Why Blended Learning Hasn't (yet) Fulfilled Its Promises*. In the Hand book of Blended Learning Global Perspectives, Local Designs. (Eds.: C.J. Bonk, C.R. Graham). San Francisco: Pfeiffer Publishing .
- Horton, W. (2000). *Designing Web-Based Training: How to Teach Anyone Anything Anywhere Anytime*. New York: Wiley Publishing.
- Kerfeld, C. (2005). Blended Instruction Case Studies; Life Science. 26 Mart 2015 tarihinde <http://www2.oid.ucla.edu/units/tlc/tecprojects/bics-lifesci> adresinden erişildi.
- Korkmaz, Ö. ve Karakuş, U. (2009). "The Impact of Blended Learning Model on Student Attitudes Towards Geography Course and Their Critical Thinking Dispositions and Levels." *The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 8(4): 51.
- Lindquist, B. (2006). *Blended Learning at the University of Phoenix*. In the Handbook of Blended Learning Global Perspectives, Local Designs. (Eds.: C.J. Bonk and C.R. Graham). San Francisco: Pfeiffer Publishing.
- Osguthorpe, T.R. ve Graham, C.R. (2003). "Blended Learning Environments Definitions and Directions." *The Quarterly Review of Distance Education*, 4(3): 227-233.
- Palvia, P., Pinjani, P. ve Sibley, E.H. (2007). "A Profile of Information Systems Research." *Information & Management* 44(1), 1-11.
- Posner, D.N. (2005). Blended Instruction Case Studies: Political Science. 25 Mart 2015 tarihinde <http://www2.oid.ucla.edu/units/tlc/tecprojects/bics-posner> adresinden erişildi.

- Rossett, A. (2002). *The ASTD E-learning Handbook: Best Practices, Strategies, and Case Studies for an Emerging Field*. New York: McGraw-Hill Trade.
- Sarıtepeci, M. ve Çakır, H. (2014). “Harmanlanmış Öğrenmenin Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Motivasyon ve Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi.” Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 35(1): 115-129.
- Singh, H. ve Reed, C. (2001). A White Paper: Achieving Success with Blended Learning. 26 Mart 2015 tarihinde <http://www.leerbeleving.nl/wbts/wbt2014/blend-ce.pdf> adresinden erişildi.
- Singh, H. (2003). “Building effective blended learning programs.” Educational Technology-Saddle Brook Then Englewood Cliffs NJ-, 43(6): 51-54.
- Ünsal, H. (2007). Harmanlanmış Öğrenme Etkinliğinin Çoklu Düzeyde Değerlendirilmesi. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Usta, E. (2007). *Harmanlanmış Öğrenme ve Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarının Akademik Başarı ve Doyuma Etkisi*. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uşun, S. (2004). *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Wilson, D. ve Smilanch, E. (2005). *The Other Blended Learning. A Classroom-Centered Approach*. San Francisco: Pfeiffer Publishing.
- Yaman, M. ve Graf, D. (2010). “Evaluation of an International Blended Learning Cooperation Project in Biology Teacher Education.” The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET, 9(2): 88.
- Yapıcı, İ.Ü. ve Akbayın, H. (2012). “Harmanlanmış Öğrenme Ortamında Moodle Kullanımı.” Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 1(2): 92-100.

Yıldırım A. ve Şimşek H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Today, it is seen that computer-based learning methods are widely used together with face-to-face learning, which is one of the traditional methods in the process of teaching-learning (Usta, 2007; Ünsal, 2007). However, to create an efficient learning process is only possible through the use of various methods involving solutions appropriate for the characteristics of the related learning environment (Saritepeci and Çakır, 2014). For this reason, using teaching methods of diverse characteristics simultaneously may lead to advantages in several aspects.

Termed “blended learning” or “hybrid learning” in international literature, the concept is defined as an approach of education which combines various models of conventional and distant teaching and which makes use of all types of technology (Usta, 2007). Blended learning has gained further importance in recent years due to the advantages it presents (Yapıcı and Akbayın, 2012). Blended learning aims to promote quality in education by combining traditional teaching with technology (Harriman, 2004). The benefits of blended learning approach are as follows (Esfandiari, 2005; Singh and Reed, 2001):

- It boosts learning efficiency.
- It make the enrichment permanent.
- It is appropriate in terms of cost and time.
- The results are obtained at an optimum level.
- Blended works become readily visible.

- It presents an individual and active learning environment.
- It equips the learner with the ability to use technology.
- It enables the instructors to communicate better with the learners.
- It provides more time for the students to specialize in their field.
- It allows for flexibility in drawing up timetables for lessons.

Method

This research has been carried out to examine the master and doctoral theses concerning blended-learning in the National Thesis Center, to reveal the existing state of research and to shed light for the new studies to be conducted in the future. In accordance with this aim, ten principal questions were formulated to bring out certain characteristics of the theses. In the research, one of the qualitative research methods, the content analysis method was used. the main purpose of content analysis is to reach the concepts and relations that could explain the collected data (Yıldırım and Şimşek, 2011).

The research was restricted to Turkish words “harmanlanmış öğrenme, harmanlanmış öğretim, hibrit öğrenme, hibrit öğretim”, which are blended learning, blended teaching, hybrid learning and hybrid teaching respectively and the English words blended learning and hybrid learning in the theses in the National Thesis Center. 44 studies in total were examined in the research.

Findings

As a result of the scanning conducted on certain key words, 44 theses which had been conducted on blended learning were found in the National Thesis Center. It was seen that all the accessed studies contained the keyword, “blended learning”. The research findings revealed that the number of the post-graduate theses conducted in the field of blended-learning are higher in

number than that of the doctoral theses (n=27; 61.36%). although the number of the studies conducted on this issue fluctuated at times, there has been an upward trend since 2011, which is an interesting point. The theses generally conducted with 50-100 samples in size (n=22; 50%), at graduate sampling level (n=27; 61.36%) and through mixed research method (n=27; 61.36%). When universities are considered, the Gazi University ranks at the top as regards theses on blended learning (n=12; 27.27%). It is followed by Euphrates University (n=5; 11.36%) and the Hacettepe University(n=4; 9.09%). Generally Turkish is the preferred language as the writing language (n=36; 79.54%). For the theses, 19 different tools for collecting data were used 120 times in total. When the theses are examined according to the data collecting tools, it is seen that interview technique (n=28; 23.33%) and academic achievement tests (n=23; 19.16%) were basically preferred. Descriptive statistics (frequency, percentage, standard deviation and mean) were seen to be generally used in them. Besides these methods, such methods as T-test, ANOVA and ANCOVA can be said to have been used more frequently compared with other methods. The researchers mostly preferred the concepts of “blended learning environment” (n=16; 42.10%) and blended learning (n=10; 26.31%) as independent variables. Another finding that came out is that these studies were prepared according to the dependent variables of academic achievement(n=16; 26.66 %), attitude (n=12; 20 %) and the level of motivation (n=8; 13.33 %).

Conclusion and Discussion

The results of the research have demonstrated that blended learning has shown an increase in Turkey, as in the whole world, especially in the last decade. When the results of the theses prepared and the rapid progress in technology are considered, it can be said that further studies are needed to be carried out concerning blended learning environments. The institution that has produced

the most theses on blended learning is the Gazi University. Of the 42 theses as regards this field, 12 were prepared by the Gazi University.

When the studies are examined, it is seen that 61 percent of the studies regarding blended learning were conducted on graduate level sampling. This result has some similarities in literature with the studies conducted on education technology (Bozkaya, Aydın and Kumtepe, 2012; Göktaş et al., 2012). Moreover, the fact that the number of samples was mostly 50 to 100 people reveals that the researchers didn’t study on a large group of people.

When the results of the research are examined, it is seen that blended learning has positive impacts on several variables, such as academic achievement, motivation and the attitude towards the course. Today, especially when computer and technology are increasingly gaining importance, the fact that different and original studies should be conducted on blended learning environments and that what effects these environments have on diverse variables should be determined could make learning more efficient and easier.